

Innovaatioiden aika

VTT Heidi Härkönen
Helsingin yliopisto

Innovaatioiden aika: Miten kehitämme suomalaista demokratiaa ja mihin meidän on varauduttava?

VTT Heidi Härkönen, yliopistotutkija, 'Demokratian tulevaisuus'
(DEMOC)-ohjelmanjohtaja

Esittely: Demokratian tulevaisuus (DEMOC)-ohjelma

- Strategisen Tutkimuksen Neuvoston rahoittama kuusivuotinen tutkimusohjelma (2024-2030).
- Nykymaailmassa moninaiset globaalit kriisit ja yhteiskunnalliset muutokset luovat haasteita demokratialle. Aseelliset konfliktit, ilmastonmuutos, eriarvoisuus, yhteiskunnallinen polarisaatio, ja informaatioympäristön saastuminen heikentävät demokraattisia instituutioita ja ihmisten sitoutumista demokratiaan.
- DEMOC-ohjelman tavoitteena on tarjota tieteellisiä ratkaisuja kansalaisten vapauksiin ja oikeuksiin, sekä yhdenvertaisuuteen, osallisuuteen ja moniarvoisuuteen perustuvan demokratian jatkuvuuden turvaamiseen hyvinvointiyhteiskunnan ja oikeusvaltion perustana.
- Viisi demokratian tulevaisuutta eri näkökulmista tarkastelevaa hanketta, jotka koostuvat useiden eri instituutioiden, alaprojektien ja tutkijoiden muodostamista konsortioista.

DEMOC-hankkeet: Material Democracy

- **Osallisuus kestävyys- ja energiasiirtymässä (MaterialDemocracy)**
- Konsortion johtaja: yhteissuunnittelun professori Sampsa Hyysalo, Aalto-yliopisto
- Hankkeessa haetaan materiaaliseen ympäristöön ja toimintatapoihin keskittyviä ratkaisuja yhteiskunnallisen osallisuuden vahvistamiseksi ja kestävyysmurroksen edistämiseksi.
- Hanke kehittää tapoja lisätä kansalaisten osallisuutta Suomen ympäristö- ja energiapolitiikan valmistelussa ja toimeenpanossa sekä tukea ihmisten omaehtoista toimintaa ja sen suhdetta julkisten toimijoiden aloitteisiin.
- Hanke luo materiaalista näkökulmaa osallistumiseen: tämä tarkoittaa, että siinä tarkastellaan erilaisten yhteiskunnallisten toimintatapojen käytännön järjestymistä, sekä näiden roolia osallisuuden mahdollistamisessa.
- Materiaalisen Demokratian verstaas, jonne kerätään käytännön oivalluksia materiaalisesta demokratiasta tapana toteuttaa kansalaisten osallistumista kestävyys- ja energiasiirtymään liittyvään päätöksentekoon.

DEMOC-hankkeet: OBaMa

- **Osallisuuden esteiden yli (OBaMa)**
- Konsortion johtaja: sosiologi, tutkimusjohtaja Meri Kulmala, Helsingin yliopisto
- Hankkeessa tutkitaan eri vähemmistöjen ja marginalisoitujen ryhmien kohtaamaa, osallistumiseen liittyvää eriarvoisuutta ja kehitetään tutkimukseen pohjautuvia ratkaisuja osallistumisen esteiden ylittämiseksi.
- Hanke tekee tämän yhdessä näiden ryhmien edustajien ja heidän parissaan työskentelevien tahojen kanssa kanssatutkimuksen ja yhteiskehittämisen keinoin.
- Fokus on osallistumisen esteisiin kytkeytyvän osallisuuden kokemuksen puuttumisessa, jota vammaiset ja rodullistetut, sateenkaarivähemmistöt sekä alempien sosiaaliluokkien edustajat ja päihteidenkäyttäjät kokevat sekä demokraattisten instituutioiden että arkipäiväisen elämän piirissä.

DEMOC-hankkeet: STRONG

- **Demokraattisten innovaatioiden implementointi (STRONG)**
- Konsortion johtaja: valtiotieteen professori Kimmo Grönlund, Åbo Akademi
- STRONG-konsortio tutkii, miten demokraattisia innovaatioita, erityisesti deliberatiivisia eli puntaroivia kansalaispaneeleja, voidaan hyödyntää kansalaisten osallistamiseen.
- Konsortio selvittää, lisäävätkö puntaroivat menetelmät kansalaisten luottamusta demokraattiseen järjestelmään, sen instituutioihin, toimijoihin ja päätöksiin, testaavat demokraattisia innovaatioita hallinnon eri tasoilla toimivien kumppaneiden kanssa, sekä tutkivat niiden vaikutusta osallistujiin, poliitikoihin ja koko väestöön.
- STRONG näkee kansalaisten osallistumisen lisäämisen institutionalisoitujen kansalaispaneelien avulla ratkaisuksi demokratian vahvistamiseen kaikissa yhteiskuntaryhmissä.

DEMOC-hankkeet: RESLIDE

- **Den liberala demokratin resiliens i Finland (RESLIDE)**
- Konsortion johtaja: valtio-opin professori Åsa von Schoultz, Helsingin yliopisto
- Liberaalin demokratian resilienssi Suomessa (RESLIDE) -hanke tarkastelee liberaalin demokratian vahvuutta ja vakautta Suomessa sekä kehittää tutkimukseen perustuvia ratkaisuja sen turvaamiseksi.
- Hankkeessa selvitetään kansalaisten, poliitikkojen ja julkisen hallinnon sitoutumista demokraattisiin normeihin, tutkitaan epädemokraattisia näkemyksiä sekä analysoidaan poliittisen edustuksellisuuden ja osallistumisen eriarvoisuutta.
- RESLIDE kehittää käytännöllisiä ratkaisuja demokratian kohtaamiin maailmanlaajuisiin haasteisiin ja erityisesti liberaalia demokratiaa uhkaavaan asteittaiseen taantumaa.
- Nämä ratkaisut, sellaiset kuin digitaalinen varoitusjärjestelmä demokratian vastaisista suuntauksista, vahvistavat demokraattisia arvoja ja tukevat niitä kannattelevia keskeisiä instituutioita.

DEMOC-hankkeet: AIDEMOC

- **AI demokratian tukemisessa (AIDEMOC)**
- Konsortion johtaja: kognitiotieteen yliopistonlehtori Anna-Mari Wallenberg, Helsingin yliopisto
- Hanke tutkii miten tekoäly vaikuttaa demokratian tulevaisuuteen, miten digitaalinen demokratia voi kehittyä lyhyellä ja pitkällä aikavälillä, sekä millaista tietoa tarvitaan poliittisten päätösten ja hyvän hallinnon tukemiseksi tekoälyn aikakaudella.
- Hanke myös tarkastelee, miten tekoälyä hyödynnetään väärän tiedon luomisessa ja levittämisessä demokratiaa uhkaavilla tavoilla ja kehittää menetelmiä ihmisen ja koneen väliseen viestintään liittyvien uhkien (sellaisten kuin tekoälyn tuottama virheellinen tieto) havaitsemiseksi ja torjumiseksi.
- AIDEMOC tutkii digitaalisesti toteutettavan hallinnon mahdollisuuksia ja uhkia, sekä tarkastelee miten tekoälyyn perustuva teknologia voisi vahvistaa kansalaisten osallistumista ja harkintaa välttämällä samalla manipuloinnin, väärän tiedon jakamisen ja tekoälyn vihamielisen käytön kaltaisia ongelmia.

Yhteenveto: DEMOC-ohjelma

- Demokratian rapautumisen estäminen ja demokratiaan sitoutumisen vahvistaminen yhteiskunnassa.
- Osallisuuden ja osallistumisen vahvistaminen kestäväällä, politiikkaprosesseihin ja päätöksentekoon vaikuttavalla tavalla.
- Kansalaismielipiteiden johdonmukainen hyödyntäminen päätöksenteossa ja osallistuvaa demokratiaa tukevien käytäntöjen lisääminen kansalaisvaikuttamisen välineenä.
- Polarisaation, marginalisaation ja muiden demokratian uhkien torjunta.
- Demokraattisen moniäänisyyden lisääminen yhteiskunnan eri osa-alueilla.

Kiitos!

- DEMOC-ohjelman LinkedIn:
- <https://www.linkedin.com/company/democ-demokratian-tulevaisuus-demokratins-framtid-democracy-for-the-future>